

Maciej Polak

Dziedzictwo Ignacego Łukasiewicza – galicyjska rewolucja przemysłowa (scenariusz lekcji)

Podstawa programowa:

XXIV. Ziemie polskie pod zaborami w II połowie XIX i na początku XX wieku. Uczeń:

- wyjaśnia cele i opisuje metody działań zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej – [...] autonomia galicyjska;
- opisuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców – [...] ruch spółdzielczy;
- opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków.

Czas trwania: 45 min (1 godzina lekcyjna)

Cele. Uczeń:

Pamięta:

- o roli Ignacego Łukasiewicza i Stanisława Szczepanowskiego w przemianach przemysłu Galicji;
- o poziomie rozwoju gospodarki galicyjskiej w drugiej połowie XIX wieku;
- o najważniejszych działach przemysłu, rozwijanych w wyniku działań Ignacego Łukasiewicza.

Rozumie:

- trudne położenie ludności polskiej pod zaborem austriackim;
- sytuację gospodarczą Galicji w drugiej połowie XIX wieku;
- spojrzenie i ocenę potomnych działalności Ignacego Łukasiewicza.

Potrafi:

- wskazać przyczyny niepowodzeń Polaków podczas budowania potencjału gospodarczego Galicji;
- opracowywać informacje zawarte na mapie;
- opracowywać i selekcjonować w grupie materiały źródłowe;
- przedstawić w formie nowoczesnych technologii efekty swojej pracy.

Metody i formy pracy: pogadanka, metoda eksponującą (film dydaktyczny), praca z tekstem źródłowym, praca z infografiką, praca z mapą, metaplan, elementy „burzy mózgów”, technologia TIK; praca w grupie, praca z całąklasą.

Przebieg lekcji:

1. Czynności organizacyjno-porządkowe (1 minuta)

Przywitanie nauczyciela z ucznia. Sprawdzenie obecności.

2. Rekapitulacja wtórna (2 minuty)

Nauczyciel: *Na poprzedniej lekcji rozmawialiśmy o zmianach społeczno-gospodarczych na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX wieku. Kto z Was opowie nam o sytuacji w zaborze austriackim?*

Sugerowana linia rozumowania: uczniowie powinni wskazać kilka najważniejszych zjawisk społecznych i gospodarczych, które pokazują odmienne (charakterystyczne) warunki życia w Galicji w porównaniu z innymi zaborami.

3. Nawiązanie do tematu nowej lekcji (5 minut)

Nauczyciel: *Chciałbym, abyśmy dzisiaj porozmawiali o dziedzictwie Ignacego Łukasiewicza. Ten wybitny wynalazca został przez Sejm RP ustanowiony jednym z patronów 2022 roku. W tym roku przypada bowiem 140. rocznica jego śmierci i 200. rocznica urodzin. Przypomnijmy sobie najważniejsze wydarzenia z biografii tego wybitnego Polaka.*

Nauczyciel na tablicy interaktywnej wyświetla animowany film: „Być jak Ignacy - Historia Ignacego” (<https://www.youtube.com/watch?v=ZWEOuRb-T6ak>).

W czasie filmu nauczyciel zapisuje na tablicy temat lekcji: „Dziedzictwo Ignacego Łukasiewicza– galicyjska rewolucja przemysłowa”.

4. Wprowadzenie nowych treści – część zasadnicza lekcji (26 minut)

Nauczyciel dzieli uczniów na 4 grupy. Każdej z grup rozdaje materiały dodatkowe (załączniki).

Nauczyciel: *Przypomnieliśmy sobie najważniejsze wydarzenia z życia Ignacego Łukasiewicza. Wypowiedział on słynne już zdanie: „Światła, światła i pracy dla ubogiego kraju i ludu”. Wiedział on, że zanim Polacy będą w stanie wybić się na niepodległość, w pierwszej kolejności muszą zadbać o swój byt materialny. Na poprzednich lekcjach dowiedzieliśmy się, że rewolucja przemysłowa w sposób znikomy dotarła do Galicji. Starał się temu zaradzić Ignacy Łukasiewicz. Dlatego podzieliłem Was na 4 grupy, a na ławkach macie już przygotowane materiały dodatkowe, z którymi proszę się zapoznać. Następnie proszę, aby każda z grup opracowała przygotowany metaplan dotyczący dziedzictwa Ignacego Łukasiewi-*

cza, czyli „galicyjskiej rewolucji przemysłowej”. Prosiłem Was na ostatniej lekcji o przyniesienie swojego smartfona. Na podstawie uzupełnionego metaplanu proszę, aby każda z grup przygotowała krótki filmik w charakterze TikToka, prezentujący Wasze spostrzeżenia zapisane na karcie. Proszę, abyście zapisali film na naszej grupie w aplikacji Teams. Tam też znajdują się infografiki i fotografie, które możecie wykorzystać podczas montażu filmu. Na wykonanie swojej pracy macie 25 minut, po ich upływie wyświetlimy Wasze filmiki na tablicy interaktywnej.

Uczniowie pracują w czterech grupach. Wśród materiałów przekazanych uczniom warto przekazać infografiki przygotowane z okazji Roku Łukasiewicza oraz fotografie i materiały archiwalne Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. Ignacego Łukasiewicza w Bóbrce. Ponadto można uczniom udostępnić wybrane fragmenty poniższych tekstów: Z. Bielski, *Ignacy Łukasiewicz wynalazca nafty świetlnej: mowa wygłoszona przy odsłonięciu pomnika I. Łukasiewicza w Krośnie, w październiku 1932 r.*, „Przemysł Naftowy”, Lwów 1932, z. 23 oraz P. Franaszek, *Rozwój gospodarczy Galicji na przełomie wieków XIX i XX*, [w:] *Polacy i świat, kultura i zmiana: studia historyczne i antropologiczne ofiarowane profesor Halinie Florkowskiej-Frančić*, Kraków 2016. Nauczyciel monitoruje ich pracę, pomaga uczniom koordynować pracę w grupie. Stara się, aby grupy uczniów były od siebie wystarczająco oddalone i by uczniowie nie przeszkadzali sobie nawzajem. Informuje uczniów o upływającym czasie co 5 minut.

5. Rekapitulacja pierwotna (10 minut)

Nauczyciel: *Wszystkie grupy już przesłały swoje filmiki. Zapraszam wszystkich do ich obejrzenia, a następnie do krótkiej dyskusji.*

Nauczyciel wyświetla cztery filmiki w formie TikToków, przygotowane przez uczniów na tablicy interaktywnej.

Nauczyciel: Zapraszam do dyskusji. Czy Waszym zdaniem potencjał odkrycia Ignacego Łukasiewicza został w pełni wykorzystany?

Możliwe wypowiedzi uczniów

- Inwestorzy galicyjscy mogli brać przykład z brawury, która towarzyszyła na przykład pionierom w Ameryce Północnej podczas gorączki złota.
- Polacy w Galicji cieszyli się autonomią, ale nie wykorzystywali jej w pełni. Mogli poprzez posłów i polityków w intensywniejszy sposób naciskać na rząd wiedeński, aby w Galicji powstawały okręgi przemysłowe na dużą skalę oraz rozwijała się kolej.

6. Czynności końcowe (1 minuta)

Nagrodzenie aktywności uczniów oraz ocenienie ich prac.

Wskazówki metodyczne:

- Scenariusz lekcji najlepiej komponuje się z treściami przewidzianymi przez *Podstawę programową dla klasy VII*. Po odpowiednim przypomnieniu materiału z klasy VII można go zrealizować w klasie VIII.
- Można również lekcję wydłużyć do 90 minut, jeżeli poziom i zdyscyplinowanie klasy nie pozwala na realizację materiału w 45 minut. Wtedy należy wydłużyć uczniom czas na realizację metaplanu i filmiku oraz prezentację wyników pracy.
- Można również przenieść realizację filmiku w formie TikToka jako pracy domowej na podstawie zrealizowanego metaplanu.

Przykładowe uzupełnienie metaplanu – uczniowie mogą wysunąć również inne wnioski

Metaplan	
Problem: Dziedzictwo Ignacego Łukasiewicza – Galicyjska rewolucja przemysłowa	
Jak było – stan wyjściowy	Jak powinno być? – stan pożądany
Górnictwo naftowe stanowiło 60% gospodarki Galicji i zatrudniało 34,5% wszystkich robotników. Bardzo duża liczba inwestorów zagranicznych. Główne trasy kolejowe były oddalone od najważniejszych środków przemysłu.	W ślad za górnictwem naftowym powinny rozwijać się inne gałęzi przemysłu oraz powinny powstać zagłębia lub okręgi przemysłowe. Inwestycje w rozwój pełnej infrastruktury przemysłu powinny być oparte na jak największym kapitale własnym. Linie kolejowe powinny być budowane bliżej najważniejszych ośrodków przemysłowych.
Dlaczego nie było tak, jak powinno być?	
Mała opłacalność oraz niechęć do podjęcia ryzyka przy zakładaniu nowych zakładów i inwestowaniu środków. Mała stymulacja innych gałęzi gospodarki. Za mało naśladowców Łukasiewicza.	
Wnioski – co należało zrobić aby było tak, jak być powinno?	
Próby podjęcia ryzyka zainwestowania kapitału własnego w tworzenie bardziej ryzykownych, ale i opłacalnych inwestycji. Naciski na rząd wiedeński, aby podjął dalsze inicjatywy rozwoju przemysłowego Galicji.	

Maciej Polak jest nauczycielem w Publicznej Szkole Podstawowej Zakonu Pijarów w Rzeszowie